

Emilian GALAICU-PĂUN, martie 2010, Radio Europa Liberă

Fernand COMBET

SchrummSchrumm

Editura CARTIER, 2010

„Într-o bună dimineață SchrummSchrumm fu anunțat că autobuzul Societății de Excursii Duminicale la Nisipurile Mișcătoare îl aștepta în fața casei”, astfel începe (kafkian) unul dintre cele mai cumplite romane ale secolului XX, *SchrummSchrumm*, de Fernand Combet, Cartier, 2010, pentru a lua apoi o turnură dostoevskiană, și asta fiindcă Neînțelegere e un fel de Casă a morților (de vii), cu deschidere spre Arhipelagul GULAG, via 1984!

Publicat în 1966 la o casă mică – autorul e un orgolios și respinge propunerea Gallimardului –, romanul stârnește entuziasmul criticii franceze ce-i „împletește lauri mari cât niște frunze de palmier” (Eric Dussert), impunându-l pe tânărul scriitor cu „fizic de cuceritor mongol”. Este începutul sfârșitului, alte 3 cărți ale autorului marcând traiectoria intrării în anonimat, în care se și stinge, pe 29 decembrie 2003. Noroc că aceeași casă Gallimard are inspirația să reia romanul, după patruzeci de ani de la ediția princeps, și astfel începe glorioasa postumitate a unui scriitor uitat de toată lumea.

A reda trama narațiunii – ca orice parabolă, scrierea are o linie de subiect bine conturată – echivalează cu decuparea unor siluete; or, personajele sunt bine reliefate, iar linia melodică dacă nu polifonică, cel puțin contrapunctică. Nu atât logica acțiunii – o logică pe dos, după cum stă scris în *Sfânta Evanghelie din Neînțelegere*: „Cei ce vor vorbi despre Neînțelegere nu găsesc cuvinte pentru a o descrie. Și așa se cuvinte, căci ea e creată după chipul și asemănarea (...) a ceea ce omul nu poate înțelege” –, cât urmărirea până în pânzele albe a spectacolului desființării personajului, odată prins în mecanismul implacabil al fatumului, fac atmosfera cărții irespirabilă. Altfel zis, între imaginea pictată a „unui om prins în nisipuri până la piept” din cap. 1 și realitatea Nisipurilor Mișcătoare în care SchrummSchrumm „se scufunda, neînduplecat” din cap. final, nu e decât un singur arc voltaic – la cea mai înaltă ficțiune!